

2013:7

Västra Hoby kyrka

- tillgänglighetsanpassning av entré

Antikvarisk medverkan 2013

Kerstin Börjesson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:7

Västra Hoby kyrka

- tillgänglighetsanpassning av entrén

Antikvarisk medverkan 2012
Västra Hoby socken, 1402
Lunds kommun
Skåne län

Kerstin Börjesson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2013 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-Rapport 2013: 07

Omslagsfoto: Västra Hoby kyrkportal 2010.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré

Innehåll

Inledning/sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utseende före utförda åtgärder	7
Utförda åtgärder	7
Antikvariska synpunkter	8
Handlingar med relevans för ärendet	9
Bildbilaga	10

Lunds kommun i Skåne.

Västra Hoby ligger i nordvästra utkanten av Lunds kommun.

Inledning/sammanfattning av utförda åtgärder

Med anledning av Boverkets nya föreskrifter för enkelt avhjälpna hinder gjordes en granskning av tillgängligheten till kyrkan av Stadsbyggnadskontoret i Lund 2009-10-01. Vid granskningen rekommenderades att en fast ramp skulle byggas till ingången alternativt en trapplift. Trappan borde också förse med kontrastmarkering. Byggandet av ramp bedömdes inte som ett ”enkelt avhjälpn hinder”. Ritning till en ramp upprättades av Tema landskapsarkitekter Åsa Enroth och ansökan om att uppföra rampen gjordes till länsstyrelsen. Efter att åtgärderna granskats på remiss av Regionmuseet Kristianstad lämnade Länsstyrelsen beslut med tillstånd att uppföra rampen. Tillstånd att tillgänglighetsanpassa kyrkorna i Stångby och Håstad gjordes samtidigt. Anläggningsarbetet utfördes under hösten 2012 av LANAB anläggning AB som också utförde en ny ramp till Stångby kyrka. Smidesarbeten utfördes av Lundasmide AB. Vid åtgärderna medverkade Regionmuseets antikvarie Kerstin Börjesson. En arkeologisk förundersökning utfördes enligt 2 kap Kulturminneslagen då markarbetet gjordes inom fornlämning 31, den gamla bytomten, Västra Hoby socken. Den arkeologiska förundersökningen utfördes av Sydsvenska arkeologi, Ing-Marie Nilsson, och finns avrapporterad i rapport 2012:63.

Administrativa uppgifter

Objekt	Västra Hoby kyrka och kyrkogård
Socken	Västra Hoby 1402
Kommun	Lunds kommun
Fastighet	Lund Hoby 26:1
Regionmuseets dnr	L12.30-366-10,1402
Arbetshandlingar	Tema Landskapsarkitekter
Länsstyrelsens beslut	2011-05-25, 433-13907-10, 431-9126-11
Byggherre	Lunds kyrkliga samfällighet
Entreprenör	LANAB anläggning AB, Johan Nordbeck
Entreprenör smide	Lundasmide AB
Antikvarisk medverkande	Regionmuseet Kristianstad/ genom Kerstin Börjesson
Antikvarisk slutbesiktning	2012-11-09

Västra Hoby kyrka sedd från norr före utförda åtgärder.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Västra Hoby kyrka består av ett medeltida västtorn samt ett långhus med ett smalare och tresidigt avslutat kor i öster från 1886. Tornet är det enda som står kvar av en äldre, medeltida kyrka, på samma plats som dagens långhus. Tornet var sannolikt byggt senare än det medeltida långhuset och var delvis byggt ovanpå den gamla kyrkans västmur. Möjligen kan delar av den äldsta kyrkans västgavel ännu finnas kvar, bland annat i tornets fundament. Ingång till den gamla kyrkan var ännu 1830 belägen på långhusets norra sida via ett vapenhus som fanns utanför dess nordportal. Den nuvarande ingången till kyrkan i väster tillkom i samband med att kyrkan byggdes om år 1886. I öster finns också en ingång till kyrkans sakristia. En ingång till tornets andra våning har tidigare funnits på dess norra sida vilken dock verkar ha varit upptagen eller ommurad i sen tid. I samband med en omfattande renovering 1974 dokumenterades kyrkans murverk. Vid dräneringsarbeten kring kyrkan påträffades kompakta stenpackningar av stora gråstenar omkring 5 meter utanför tornets nord- och sydmurar.

Utseende före utförda åtgärder

Kyrkan är högt belägen i förhållande till omgivningarna i söder, väster och norr. Kyrkogårdens marknivå sluttar ut från kyrkan, framför allt mot söder. Vid kyrkogårdens nordöstra sida finns en grindförsedd ingång i kyrkogårdsmuren från kyrkans parkering. Från södra sidan, mitt framför kyrkans västra entré, finns en öppning i kyrkogårdsmuren med en trappa upp från vägen som passerar på denna sida. Gångstråken från ingångarna till kyrkogården och kring kyrkan täcks av singel.

Huvudentrén till kyrkan är belägen i tornet västra sida med en tempelgavelformad portalomfattning. Omfattningen är putsad och vitmålad och dörren sitter långt in i muröppningen och består av en gråmålad, raksluten spegeldörr med två dörrblad. Över dörren finns ett halvcirkelformat överljusfönster. Dörrbladen är utåtgående med ett anslag på några centimeter mot en järnskodd tröskel av trä. Framför dörren i den djupa muröppningen finns en terrazzo (betongmosaik) i rött och svart med årtalet 1886. En trappa av granitblock med fyra steg ledde före tillbyggnaden med ramp upp till dörröppningen. Ett räcke av järnsmide var fäst i blockstegen på vardera sidan.

Inne i vapenhuset, tornets bottenvåning, består golvet av gult, svart och rött tegel lagt rutmönster (samma utseende som i Stångby kyrka). En tjock matta av naturfiber ligger på golvet och framför dörren ytterligare en dörrmatta av jute.

Vid innerdörren mellan långhuset och tornet fanns också en hög tröskel på några centimeter. Anslaget för innerdörren var mot väster, d.v.s. dörren öppnas åt detta håll.

Ansökningshandlingarna

Enligt tillståndsansökans ritningsförslag till ramp skulle rampen förläggas längs tornets norra sida med uppgång från norr intill långhusets västra fasad. Rampen skulle vara klädd med natursten och ha en lutning på max 8 % och trappan vid västportalen skulle byggas pyramidformad av blocksteg i natursten. Dubbla ledstänger av svartlackerat järnsmide skulle utföras längs rampens utsida. Förslaget var utfört som en principlösning och därför gjordes en del anpassningar av utseendet utifrån platsens förutsättningar. Rampen utfördes i stora drag som den ursprungliga principlösningen med undantag av att trappan utfördes med steg enbart i väster.

Utförda åtgärder

Trappan i väster revs och schaktning för den nya trappan och rampen utfördes. Schaktningen gjordes i form av två 0,75 breda och 0,4-0,7 m djupa rännen intill trappan för de nya stödmurarna. Norr om tornet gjordes en ränna två meter utanför tornets mur med ett djup på 0,5-0,6 m. Närmare tornet utfördes också

viss schaktning för rampens ytbeläggning med ett djup på 0,15-0,3 m. Närmast kyrkan blev tornets och långhusets grundstenar synliga. Bland annat en stor, jämn sten som låg något skevt i förhållande till långhusets nordvästra hörn. De arkeologiska iakttagelserna finns närmare beskrivna i tidigare nämnda rapport från Sydsvensk arkeologi.

Efter schaktningsarbetet sattes rampens och trappans sidomurar av granit på plats. En dräneringsledning lades under rampen och kopplades till dagvattenledningen. Under rampen lades en geoduk samt ett utjämnande lager av makadam och ovanpå detta rampens plattor i stensmjöl. Plattorna var av granit, rektangulärt format. En platonmatta lades mellan rampen och tornmuren.

Den befintliga trappan kunde till stora delar bevaras under rampen med undantag från den södra delen av nedre steget som fick flyttas för att ge plats åt trappans nya sidomur. Det övre steget och den befintliga terrazzomosaiken kom att ligga i nivå med rampens och trappans övre vilplan. Viss putslagning utfördes på den södra pilastern till kyrkans portalomfattning. Putslagningen utfördes med hydrauliskt kalkbruk.

Tröskeln i dörröppningen skulle också slipas ned för att göra ingången tillgänglig för funktionshindrade. Samma sak var tänkt att utföras vid innerdörren till långhuset. Detta hade inte utförts vid slutbesiktningen.

Efter att rampen och den nya trappan var på plats sattes ett räcke av järnrör 1 tum (33 mm diameter) på plats längs rampens och trappans yttersidor. Järnräcket lackerades i svart metallfärg.

Antikvariska synpunkter

Åtgärderna har utförts i enlighet med tillståndshandlingarna med viss anpassning efter rådande förhållanden på platsen samt i enlighet med länsstyrelsens beslut. Med den nya rampen på plats förändras uppbyggnaden och proportionerna på portalomfattningen något då pilastrarnas nedre bas numera är helt dold av rampen. Från södra sidan är södra pilasterbasen fortfarande synlig. Åtgärderna är i stora drag reversibla. Under rampen finns den gamla trappan bevarad i sin helhet. Trappans räcke har tagits om hand av församlingen för att eventuellt återanvändas på kyrkogården.

Genom åtgärderna har kyrkan gjorts mer tillgänglig för funktionshindrade vilket ökar möjligheterna för församlingen att använda kyrkan och för allmänhet att ta del av kyrkans kulturarv. I denna mening är åtgärderna positiva och kan medverka till att församlingen kan fortsätta att förvalta och bruka kyrkan. Rampen har anpassats till kyrkan och dess omgivning och har utförts med hög kvalitet i val av material. Rampen och den nya trappan kan därmed ses som positivt tillägg till kyrkans kulturmiljö och ett uttryck för vår egen tids krav på

tillgänglighet trots att den yttre miljön och entrén har genomgått en stor förändring.

Handlingar med relevans för ärendet

2010-10-15	Ansökan länsstyrelsen
2010-10-01	Förslagshandling Tema landskapsarkitekter
2010-11-05	Yttrande Regionmuseet Kristianstad
2011-05-25	Beslut länsstyrelsen 433-13907-10, 431-9126-11
2012-05-24	Arbetshandlingar LANAB

Lund 2013-02-19

Kerstin Börjesson

Entrén till kyrkan före anläggandet av rampen.

Bildbilaga

Rampen byggdes längs tornets norra sida. Den gamla trappan byggdes över med ett nytt vilplan och med en ny trappuppgång från väster.

I muröppningen till tornet finns en terrazzomosaik med året 1886. Mosaiken samt det övre trappsteget är synligt även efter att den nya rampen och trappan kommit på plats.

Rampen under uppbyggnad vid tornets nordöstra hörn. En ränna gjordes för sidomuren och makadam lades under rampen på en geotduk.

Rännan för sidomurarna sett från väster. Till böger sätts sidomurarna på plats i rännan.

Rampen under uppbyggnad. Rampen byggdes upp av schaktmassor samt makadam. En platonmatta lades som isolering mot tornmuren. Rampens plattor lades på plats i stensmjöl.

Till vänster: Rampen sedd från väster. Till höger: rampen och vilplanet framför kyrkans ingång sett från norr.

Portalomfattningens södra sida var sprucken och putslagades. Till höger syns räckets infästning i sidomurarna till den nya trappan.

Räcket till trappan gjordes något grövre än det förutvarande räcket men efter inspiration från befintligt räcke i västra kyrkogårdstrappan.

Den nya trappan sedd från väster.

Den nya rampen och trappan i november 2012.

Utsikt från kyrkans entré. Kyrkan är högt belägen i förhållande till den intilliggande bygatan och bebyggelsen.

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby socken, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda socken, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg, AM, Maria Sträng, 2011-2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle socken, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby socken, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

